

Martin HUSOVEC¹

Uznávací nárok a uznávací žaloba v práve duševného vlastníctva

SYNOPSIS

Článok pojednáva o otázke uznávacieho nároku v práve duševného vlastníctva. Najprv rozoberá normatívny podklad jeho vzniku a jeho teoretické odôvodnenie medzi prostriedkami na ochranu práv duševného vlastníctva. Ďalej opisuje spôsob jeho výkonu vo forme uznávacej žaloby spolu s inými podmienkami vynesenia uznávacieho výroku všeobecným súdom. Napokon sa autor zaoberá otázkou zániku nároku a jeho možným uplatnením v praxi.

Uznávací nárok je hmotnoprávny nárok, ktorý ako taký dnešné právo duševného vlastníctva výslovne neupravuje. Napriek tomu sa však jedná o veľmi praktický prostriedok ochrany práv, a to nie len duševného vlastníctva. Podávaný výklad možno uplatniť napríklad aj v oblasti nekalej súťaže, antidiskriminačného práva, spotrebiteľského práva, či inštitútoch ako je obchodné tajomstvo, obchodné meno, ochrana mena a dobrej povesti právnickej osoby a osobnosti fyzickej osoby. Uplatnením uznávacieho nároku v konaní pred súdom sa možno dožadovať vydania tzv. uznávajúceho výroku (konštatujúceho výroku), t.j. výroku, ktorým súd iba niečo uzná (konštatuje) bez toho, aby zároveň aj uložil nejakú povinnosť. Taký výrok potom môže znieť rôzne, napríklad aj tak, že *„Spoločnosť Nezbedník, s.r.o. neoprávnene zasiahla do práv zo slovnej ochrannej známky „Delf“ ... tým, že v čase od 1.1.2009 do 1.1.2010 bez príslušnej licenčnej zmluvy označovala svoju predajňu so sídlom Košického 13, Banská Štiavnica, grafickým označením ...“*. Veľmi vhodne možno uznávací výrok skombinovať napríklad aj s obrázkovým výrokom. Ako je už zrejmé, nejde o bežne uplatňovaný nárok, a to

¹ Študent 5. ročníka Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika. Srdečne privíta akúkoľvek reakciu zo strany čitateľov prostredníctvom <http://husovec.blogspot.com/>

aj preto, lebo sa ho niekedy súdy s rôznymi pripomienkami bránia vydať. V nasledujúcich riadkoch objasníme základné otázky vzniku, zániku a výkonu uznávacieho nároku v práve duševného vlastníctva.

Najprv k otázke nároku. Nárok chápeme ako oprávnenie použiť prostriedky dané príslušnými predpismi na vynútenie subjektívneho práva súdom, správnym orgánom či vlastným úkonom². Nárok je teda veľmi závažná vlastnosť subjektívneho práva. Subjektívne právo, ktoré nie je vybavené nárokom (naturálna obligácia) sa musí spoliehať na dobrovoľné splnenie zo strany povinného subjektu. Také subjektívne právo nemožno uplatniť na súde, pred správnym orgánom, či prostredníctvom svojpomoci³. **Funkciou nároku je prekonať odpor povinného subjektu** čo do splnenia povinnosti zodpovedajúcej právu vybavenému nárokom⁴. Ak teda niekto poruší alebo ohrozí právo majiteľa ochranej známky, vznikne mu subjektívne právo, napríklad na odstránenie protiprávneho stavu, ktoré je popri tom navyše vybavené aj nárokom. **Uznávací nárok je zodpovednostným nárokom**, čo znamená, že vzniká protiprávnym porušením alebo ohrozením absolútneho alebo relatívneho práva⁵. Aktom porušenia alebo ohrozenia tak vznikne subjektívne právo poškodeného na uznanie (právo na konštatovanie) určitých skutkových okolností (napr. že došlo k zásahu do práva) voči samotným rušiteľom, resp. ohrozovateľom práva. Toto subjektívne právo na uznanie je navyše vybavené nárokom, a teda „oprávnením prekonať odpor“ povinného subjektu. Tomuto právu zodpovedá povinnosť rušiteľa alebo ohroziteľa niečo uznať, napr. svoj zásah do cudzieho práva. Uznávací nárok môžeme rozdeliť podľa druhu skutočností, ktoré majú byť jeho predmetom na:

² LAZAR, J. a kolektív. *Občianske právo hmotné 2: Záväzkové právo. Právo duševného vlastníctva*. Bratislava: IURA Edition, 2010. str. 147. a LUBY, Š. *Výber z diela a myšlienok*. Bratislava: IURA Edition, 1998. str. 232.

³ LUBY, Š. *Výber z diela a myšlienok*. Bratislava: IURA Edition, 1998. str. 252.

⁴ LUBY, Š. *Výber z diela a myšlienok*. Bratislava: IURA Edition, 1998. str. 232.

⁵ LUBY, Š. *Výber z diela a myšlienok*. Bratislava: IURA Edition, 1998. str. 235.

- i) nárok na uznanie zásahu do práva,
- ii) nárok na uznanie vzťahu k právam duševného vlastníctva a
- iii) nárok na uznanie iných skutkových okolností.

V ďalšom texte nás totiž bude zaujímať najmä nárok na uznanie zásahu do práva. Ten môže byť chápaný **aj ako súčasť nároku satisfakčného**, keďže hoci sa nejedná o ospravedlnenie, satisfakčné účinky takýto výrok rušiteľa či ohrozovateľa práva určite má. Tento fakt je zrejmý aj z § 17 odst. 2 zákona č. 514/2003 o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, ktorý stanovuje, že *„V prípade, ak iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadostučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, uhrádza sa aj nemajetková ujma v peniazoch, ak nie je možné uspokojiť ju inak“*. Okrem toho sú satisfakčné účinky uznania zásahu do práva zrejmé aj zo systematického zaradenia v § 56 zákona č. 38/1993 o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov, podľa ktorého *„Ak Ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze vysloví, ktoré základné právo alebo sloboda a aké ustanovenie Ústavy alebo ústavného zákona boli porušené a akým konaním k tomuto porušeniu došlo, a napadnuté rozhodnutie zruší“*. V obidvoch prípadoch je uznávajúci (konštatujúci) výrok dokonca obligatórny. Na druhej strane sa nárokom na uznanie zásahu nevyčerpáva celý obsah uznávacieho nároku. Existujú preto aj také formy výkonu uznávacieho nároku, ktoré nemajú satisfakčné dôsledky (napr. určenie autorstva diela). Týmto je odôvodnená jeho teoretická existencia vedľa ostatných zodpovednostných nárokov ako je odstraňovací, zdržovací, satisfakčný či škodový nárok. Vzhľadom na jeho neobvyklosť je však asi vhodné byť v praxi pragmatickejší. A síce, že ak dokážeme pri výkone uznávacieho nároku nájsť jeho satisfakčné účinky⁶, uplatniť ho skôr ako modalitu nároku

⁶ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1–459. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, na strane 179 uvádza *„Jsou tudíž např. možné žaloby, které se ve svém žalobním návrhu (petitu) budou domáhat, aby byla soudem konstatována pouhá nepravdivost a tím i neoprávněnost zásahů (konkrétně výroků slovních i písemných) do práva na ochranu*

primeraného zadosťučinenia. Ten má totiž explicitný normatívny podklad pre celú oblasť duševného vlastníctva v § 442a ObčZ⁷. Naopak uznávací nárok takýto explicitný normatívny podklad nemá a je ho nutné **odvodzovať výkladom z demonštratívneho vymedzenia nárokov**, ktorými sa poskytuje ochrana právam duševného vlastníctva. Demonštratívnosť však nie je u všetkých osobitných predpisov z oblasti práva duševného vlastníctva zrejmá. Z prísne jazykového výkladu by dokonca bolo možné usúdiť, že v prípade niektorých predpisov sú nároky vymedzené iba taxatívne, a naopak demonštratívne sú vymedzené iba v autorskom zákone a zákone o ochrane práv k novým odrodám rastlín a plemenám zvierat⁸. V ostatných predpisoch z oblasti práva duševného vlastníctva ako napríklad zákone o ochranných známkach, patentovom zákone, zákone o úžitkových vzoroch, zákone o dizajnoch, zákone o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov a zákone o ochrane topografií polovodičových výrobkov, totiž absentuje jazykový indikátor demonštratívnosti (napr. vo forme „najmä“). Formálny výklad v prospech taxatívnosti nárokov poskytnutých za účelom ochrany konkrétneho práva duševného vlastníctva však podľa nášho názoru nie je správny. Nazdávame sa, že pri interpretácii týchto ustanovení je nutné reflektovať v prvom rade kontext týchto právnych úprav, ale aj ich cieľ a ústavnoprávny rozmer. V tomto prípade viac ako inokedy platí známa právna veta českého Ústavného súdu, že jazykový výklad je iba prvotným priblížením sa k skutočnému obsahu právnej normy⁹. Z hľadiska

osobnosti, práve tak jako žaloby dožadující se konstatování, že bylo určitým způsobem neoprávněně zasaženo a tím porušeno právo na ochranu osobnosti žalobce .. To jen potvrzuje silící evropskou tendenci využívat co největšího vějíře prostředků k účinné nápravě nemajetkové újmy, kterou, jak potvrzují zkušenosti, dotčené fyzické osoby pocítují leckdy tíživěji než majetkové újmy“.

⁷ § 442a odst. 1 ObčZ stanovuje, že „Pri porušení alebo ohrození práva duševného vlastníctva sa uhrádza aj nemajetková ujma v peniazoch, ak by sa **priznanie iného zadosťučinenia**, najmä ospravedlnenie alebo zverejnenie rozsudku súdu na náklady osoby, ktorá porušila alebo ohrozila právo duševného vlastníctva, nezdalo postačujúce“.

⁸ Zákon č. 132/1989 Zb. o ochrane práv k novým odrodám rastlín a plemenám zvierat.

⁹ Rozhodnutie Ústavného súdu ČR, sp. zn. Pl. ÚS 33/97 „Jazykový výklad představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě. Je pouze východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu (k čemuž slouží i řada dalších postupů, jako logický a systematický výklad, výklad e ratione legis

histórie a systematiky týchto ustanovení v právnom poriadku, je nutné v prvom rade pripomenúť to, že všetky predstavujú implementáciu jednej a tej istej smernice, a síce smernice o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva¹⁰. K novelizácii všetkých predpisov sa pristúpilo dokonca spoločným zákonom č. 84/2007 Z.z. Sledovaný účel mal byť jednotný, a síce, aby práva duševného vlastníctva požívali rovnocennú úroveň ochrany v celom Spoločenstve¹¹, a taktiež aby členské štáty stanovili opatrenia, postupy a prostriedky právnej ochrany potrebné na zabezpečenie vymožitelnosti práv duševného vlastníctva¹². Uvedenú rovnocennosť je podľa nášho názoru nutné chápať nielen ako rovnocennosť úpravy medzi členskými štátmi navzájom, ale v zásade aj medzi jednotlivými právami duševného vlastníctva¹³. Ak by totiž smernica sledovala rôznu úroveň ochrany jednotlivých práv, obsahovala by aspoň vodítka takýchto odlišností. Čo sa však nestalo a smernica upravila prostriedky ochrany práv duševného vlastníctva jednotne a spoločne. Nekoordinovaná „nerovnakosť ochrany práv“ v jednotlivých členských štátoch by sa musela zákonite prejavíť ako nerovnocenná úroveň ochrany aj navonok smerom do Spoločenstva. Demonštratívnosť nárokov v tomto prípade totiž nevyplýva z povahy konkrétneho práva duševného vlastníctva a neexistuje ani žiadny dôvod racionálneho zákonodárcu prečo by bolo niektoré práva chrániť taxatívne a iné demonštratívne. V tomto možno vidieť rozpor prísne formálneho výkladu so samotnými cieľmi smernice. Navyše hodnotová jednotnosť ochrany absolútnych práv by mala v zásade umožňovať *per analogiam* použiť aj úpravu ochrany nakomplexnejšie upraveného absolútneho práva, t.j. vlastníckeho práva, ktorá je

atd.). *Mechanická aplikace abstrahující, resp. neuvědomující si, a to buď úmyslně nebo v důsledku neozvědanosti, smysl a účel právní normy, činí z práva nástroj odcizení a absurdity*”

¹⁰ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva (Úradný vestník L 157, 30/04/2004 S. 0045 - 0086).

¹¹ Porovnaj recitál 8 smernice o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva (ďalej smernica).

¹² Porovnaj článok 3(1) smernice.

¹³ Recitál 17 smernice stanovuje “Opatrenia, postupy a prostriedky právnej nápravy ustanovené v tejto smernici by sa mali stanovíť v každom prípade takým spôsobom, aby patrične zohľadňovali špecifické charakteristiky daného prípadu vrátane **konkrétnych znakov každého práva duševného vlastníctva** a ak je to potrebné, úmyselnú alebo neúmyselnú povahu porušenia.”

poskytovaná v § 126 ObčZ nasledovne „vlastník má právo na ochranu proti tomu, kto do jeho vlastníckeho práva neoprávnene zasahuje; najmä sa môže domáhať .. “. Pri výklade ustanovení o nárokoch je preto nutné zohľadniť celý kontext právnej úpravy¹⁴, keďže interpretácia predpisu nemôže byť založená na izolovanom čítaní aplikovaných ustanovení. Napokon v prípade, že poskytnúť ochranu právam možno aj inými účinnými prostriedkami, ktoré nie sú zjavné zo samotného znenia právnej normy, no možno ich vyvodiť z jej systematického zaradenia, ako aj účelu, ktorý predmetná norma sleduje, bolo by ústavne nekonformné prisvedčiť prísne formálnemu výkladu, a odmietnuť tieto iné prostriedky ochrany práva. Zodpovednostné nároky ako prostriedky ochrany práva je totiž nutné vykladať aj v súlade s Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd¹⁵. Ak totiž právna norma umožňuje dvojaký výklad (jeden ústavne konformný a druhý ústavne nekonformný, resp. menej), všeobecný súd je povinný ju vykladať spôsobom ústavne konformným¹⁶. Dodajme, že normatívne znenie zároveň svojím znením nevyučuje interpretáciu predmetných ustanovení v prospech ich demonštratívnosti¹⁷. Nazdávame sa preto, že v žiadnom z vyššie uvedených predpisov sa v skutočnosti **nejedná o taxatívny výpočet**, ale príslušné ustanovenia majú povahu neuzavretého výpočtu hmotnoprávných nárokov. Uznávací nárok je potom obsiahnutý v tomto výpočte. Tomu zodpovedá aj ochrana iných absolútnych práv,

¹⁴ ZIPPELIUS, R. *Introduction to german legal methods*. North Carolina: Carolina Academic Press, 2008. str. 72.

¹⁵ Pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z dňa 31. mája 2007 vo veci so sp. zn. 4 Cdo 177/2005 (uverejnené aj v časopise „Zo Súdnej praxe“ č. 2/2009).

¹⁶ Pozri rozhodnutia Ústavného súdu SR vo veciach: III. ÚS 338/06, PL. ÚS 21/2008, III. ÚS 52/2009 a III. ÚS 36/2009.

¹⁷ Porovnaj napríklad s prekonaním „zdanlivej“ taxatívnosti v prípade podmienok prípustnosti vydania do cudziny, ktoré rozšíril o podmienku ľudskoprávnu, ktorá má napĺňať text dohovoru a jeho judikatúry, čo zdôvodnil slovami „z teoretického hľadiska ide o aplikačnú prednosť ústavy a medzinárodných zmlúv v situácii, v ktorej sú právnymi normami stanovujúcimi „niečo viac“ ako zákon, čím rozširujú zdanlivo taxatívnu úpravu v zákone. V koncepte priamej aplikovateľnosti ústavy a medzinárodných zmlúv o ľudských právach už nie vždy obstoja doslovný výklad a klasické chápanie taxatívneho výpočtu“ (rozhodnutie Ústavného súdu SR vo veci II. ÚS 111/08).

predovšetkým práva na ochranu osobnosti. V odbornej literatúre¹⁸ je totiž uznávací nárok azda najviac skloňovaný v súvislosti s ochranou podľa § 13 ObčZ, kde je jednoznačne zaraďovaný pod demonštratívny výpočet¹⁹.

Vznik uznávacieho nároku

Uznávací nárok vzniká ako dôsledok porušenia alebo ohrozenia práva. V oblasti práva duševného vlastníctva ide o zodpovednosť objektívnu. Uznávací nárok teda vzniká v momente, kedy došlo k naplneniu skutkovej podstaty poruchového alebo ohrozovacieho deliktu. Presnejšie, pri tomto zásahu vzniká subjektívne právo na uznanie, ktoré je vybavené nárokom. Zákonným podkladom je demonštratívny výpočet nárokov zverených poškodenému pri ochrane svojho práva. Prípadne ním v konkrétnom prípade môže byť aj satisfakčný nárok, ktorý ho v § 442a ObčZ predpokladá slovami „*priznanie iného zadosťučinenia, najmä ..*“.

Výkon uznávacieho nároku

Určovací nárok, ako každý iný nárok, sa vykonáva jeho vynucovaním proti inému a odhliadnuc od výnimočných prípadov (svojpomoc, nutná obrana, konanie v krajnej núdzi) vynucovanie voči iným nie je prípustné bez zásahu „štátnej moci“²⁰. Výkon nároku je teda obmedzenejší ako výkon subjektívneho práva, ktoré subjekt vykonáva vlastnou mocou²¹. Jedným z najbežnejších spôsobov výkonu nároku je teda jeho uplatnenie žalobou na civilnom súde. V takomto prípade sa nejedná ani o žalobu na plnenie, ani o „právotvornú“

¹⁸ HURDÍK, J., TELEC, I., LAVICKÝ, P. *Občanské právo hmotné I. Obecná část, Ochrana osobnosti*. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008. str. 126.

¹⁹ HURDÍK, J., TELEC, I., LAVICKÝ, P. *Občanské právo hmotné I. Obecná část, Ochrana osobnosti*. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008. str. 126 a 127; KNAPP, K. a kol. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. Praha: Linde, 2004. s. 181; ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1–459. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008. str. 181.

²⁰ LUBY, Š. *Výber z diela a myšlienok*. Bratislava: IURA Edition, 1998. str. 282.

²¹ LUBY, Š. *Výber z diela a myšlienok*. Bratislava: IURA Edition, 1998. str. 282.

žalobu, statusovú či určovaciu žalobu. Súd v takomto prípade rozhoduje na základe generálnej klauzule § 80 OSP. Predovšetkým je **nutné odlišiť výkon uznávacieho nároku od určovacej žaloby**. Uznávací nárok sa totiž zvykne označovať aj ako určovací nárok. Jeho odlišnosť od určovacej žaloby je však zrejmá²². Kým určovaciu žalobu môže podať ktokoľvek, kto má na veci právny záujem, uznávací nárok môže uplatniť iba osoba, ktorá je z neho aktívne hmotnoprávne legitimovaná (najmä sám poškodený). Ďalej, pri určovacej žalobe je nutné preukazovať naliehavý právny záujem, zatiaľ čo pri výkone uznávacieho nároku to nutné nie je. Navyše určovaciu žalobu možno podať aj o právach, ktoré sú bez nárokov, resp. aj o takých právach, ktoré ešte, alebo už neexistujú²³. Podobu určovacej žaloby, a nie výkonu uznávacieho nároku, má aj vyslovenie falzifikátu²⁴ podľa § 8 zákona č. 200/2004 Z.z. o opatreniach proti porušovaniu práv duševného vlastníctva pri dovoze, vývoze a spätnom vývoze tovaru. Uznávacou žalobou sa možno „dopracovať“ k obdobnému výroku ako pri tejto osobitnej určovacej žalobe. S procesnými podmienkami uplatňovania súvisí aj ďalšia **námietka o nevykonateľnosti uznávacieho výroku**. Teória procesného práva však rozlišuje medzi formálnou a materiálnou

²² V rozhodnutí R 46/1995 súd uviedol „Ochranu osobnosti ve smyslu ustanovení § 11 a násl. o. z. se lze vedle žalob domáhajících se zdržení neoprávněných zásahů do práva na ochranu osobnosti a vedle žalob na odstránění následků takových zásahů domáhat také např. žalobami o určení nepravdivosti zásahu tohoto druhů (zejména výroku slovních i písemných) nebo určení, že původce zásahu neoprávněně zasáhl do práva žalobce na ochranu osobnosti. V těchto případech není třeba prokazovat naléhavý právní zájem na takovém určení.“ V zborníku Nejvyššího soudu o občanském soudním řízení v některých věcech pracovněprávních, občanskoprávních a rodinněprávních III. z roku 1980 na strane 185 nachádzame ďalej ďalší názor „Ve spojení s návrhem na zdržení ze zásahů, popřípadě na odstránění jejich následků může být podán také návrh, aby byla určena pravdivost a nepravdivost zásahu (např. nepravdivost šíření zpráv, obsahu článku) apod. Nejde tu o určovací výroky v pravém smyslu; vlastním cílem takových žalob je zákaz zásahu, odstránění jeho následků, popřípadě poskytnutí přiměřeného zadosťučnění.“ Zhodne aj rozhodnutie Vrchného Súdu v Prahe sp. zn. 5 Co 42/92.

²³ LUBY, Š. *Výber z diela a myšlienok*. Bratislava: IURA Edition, 1998. str. 283.

²⁴ Ustanovenie § 8 stanovuje „.. návrh na začatie konania vo veci určenia, či ide o tovar, ktorým sa porušuje právo duševného vlastníctva.“ Príklad výroku rozhodnutia súdu je napr. rozhodnutie 9Cbs/126/2004: „Súd určuje, že tovar pozostávajúci z 270 športových mikín nesúci nápis V a logo v tvare kruhu, do ktorého sú pod sebou vpísané písmená V a W a ďalej z 245 športových mikín nesúcich logo tvorené štyrmi spojenými kruhmi a nápisom A. zaistený Colným úradom v Bratislave, rozhodnutiami č. SCÚ-86/2004-5282-VO-zaisť a SCÚ-86/2004-5282-AU-zaisť zo 07. 08. 2004, je falzifikátom.“

vykonateľnosťou rozhodnutia²⁵. Kým formálna vykonateľnosť rozsudku vydaného v občianskom súdnom konaní znamená jeho vykonateľnosť podľa § 161 OSP, materiálnou vykonateľnosťou sa rozumie možnosť byť podkladom núteného výkonu rozsudku, t.j. exekučným titulom podľa § 41 odst. 1 Exekučného poriadku²⁶. Každé rozhodnutie, ktoré je materiálne vykonateľné musí byť vykonateľné aj formálne. Ale nie každé formálne vykonateľné rozhodnutie musí byť vykonateľné aj materiálne, t.j. nie každé vykonateľné rozhodnutie možno nútene vykonať. Napríklad rozhodnutie, ktorým súd rozhoduje o základe nároku (medzitýmným rozsudkom) alebo, ktorým určuje, či tu právo je alebo nie je (určovací rozsudok), nemožno nútene vykonať. To samozrejme nie je prekážkou toho, aby ich súd v konkrétnom prípade vydal. Súd totiž často vydáva rozhodnutia, ktoré nie sú spôsobilé byť podkladom exekúcie. **Uznávací (konštatujúci) výrok** tak v zmysle § 161 odst. 2 OSP **nadobudne vykonateľnosť len čo nadobudol právoplatnosť**²⁷. Samozrejme aj na uznávajúcu žalobu sa vzťahuje požiadavka, **aby bolo zrejmé čoho sa žalobca domáha** (§ 79 ods. 1 OSP). To však neznamená, že by žalobca bol povinný predložiť súdu návrh samotného znenia výroku. Ako totiž vyplýva z judikatúry „*soud nepostupuje v rozporu se zákonem, jestliže použitím jiných slov vyjádří ve výroku svého rozhodnutí stejná práva a povinnosti, kterých se žalobce domáhal. Pouze soud rozhoduje, jak bude formulován výrok jeho rozhodnutí; případným návrhem žalobce na znění výroku rozhodnutí přitom není vázán. Při formulaci výroku rozhodnutí soud musí dbát, aby vyjadřoval to, čeho se žalobce žalobou skutečně domáhal*“²⁸. Ak teda žalobca presne, určito a zrozumiteľne vyjadrí čo by mal súd uznať (konštatovať), súd môže predkladaný petit aj preformulovať. Musí tak však urobiť v súlade

²⁵ MAZÁK, J. a kolektív. *Základy občianskeho procesného práva*. Bratislava: IURA Edition, 2009. str. 593 až 595.

²⁶ Ustanovenie § 41 odst. 1 Exekučného poriadku stanovuje, že „*Exekučným titulom je vykonateľné rozhodnutie súdu [podľa § 161 OSP, pozn. aut.], ak priznáva právo, zaväzuje k povinnosti alebo postihuje majetok*“.

²⁷ Ustanovenie § 161 odst. 2 OSP stanovuje „*Ak nie je v rozsudku uložená povinnosť na plnenie, je rozsudok vykonateľný, len čo nadobudol právoplatnosť*“.

²⁸ Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 21 Cdo 909/2003.

s tým čoho sa žalobca žalobou skutočne domáhal. Napokon podľa ustálenej súdnej praxe musí byť takýto výrok formulovaný tak, aby sa dosiahol účel požadovanej súdnej ochrany v súlade s predmetom konania²⁹.

Zánik uznávacieho nároku

Uznávací nárok nepodlieha premlčaniu, keďže nie je majetkovým právom v zmysle § 100 odst. 2 ObčZ. Zrieknuť sa ho možno aj jednostranným právnym úkonom³⁰, ktoré nie je zrieknutím sa samotného práva, ale iba jeho oslabením o vlastnosť vynútiteľnosti. Rušiteľ či ohroziteľ môže svoju povinnosť splniť aj bez donútenia súdom, napr. vo forme tlačovej správy, či v rámci dohody o urovnaní podľa § 585 ObčZ. Naopak, práva na uznanie sa v zmysle § 574 ObčZ možno zriecť iba na základe písomnej dohody potom ako právo už vzniklo, t.j. po porušení alebo ohrození práva.

Praktické uplatnenie uznávacieho nároku

Uznávací (konštatujúci) výrok je osobitne praktický z hľadiska jeho záväznosti. Podľa § 159 odst. 2 OSP platí, že „Výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre účastníkov a pre všetky orgány“. Takýto právoplatný a vykonateľný výrok musí rušiteľ či ohrozovateľ práva rešpektovať ako vecne správny a rešpektovať musí aj jeho šírenie v rámci marketingu či agendy mimosúdnych predžalobných výziev. Ide totiž o výkon práva priznaného strane podľa § 155 odst. 4 OSP. Takýto výrok taktiež zaväzuje orgány verejnej moci, a teda aj orgány činné v trestnom konaní. Častokrát sa totiž najmä v trestnom stíhaní veľmi ťažko „presvedčajú“ orgány napríklad o pravdepodobnosti zámeny určitého označenia s ochrannou známkou. Výrok však nezaväzuje fyzické a právnické osoby, ktoré nevykonávajú verejnú moc a zároveň neboli účastníkmi daného konania (napr. noví delikventi). Uznávací výrok možno podľa § 442a odst. 1

²⁹ MAZÁK, J. a kolektív. *Základy občianskeho procesného práva*. Bratislava: IURA Edition, 2009. str. 226.

³⁰ LUBY, Š. *Výber z diela a myšlienok*. Bratislava: IURA Edition, 1998. str. 285.

ObčZ v spojení s § 155 odst. 4 OSP nechať uviesť aj na náklady osoby, ktorá porušila alebo ohrozila právo duševného vlastníctva. Podmienkou je, že žalobca, resp. vedľajší účastník, to navrhne spolu s rozsahom, formou a spôsobom takéhoto uviesenia a tiež určením celkovej sumy nákladov na uviesenie, prípadne sumy preddavku. Ak sa vrátíme k vyššie uvedenému deleniu, možno použiteľnosť rozvrstviť nasledovne. Na základe **nároku na uznanie zásahu do práva** sa možno uznávacou žalobou domáhať uznávacieho výroku o tom, že konaním určitej osoby v čase a mieste došlo k zásahu do konkrétneho práva duševného vlastníctva. Predstaviť si možno napríklad nasledovné výroky súdu:

- i) o zásahu do práva na vyhotovenie rozmnoženiny autorského diela,
- ii) o zásahu do práva na prvé zverejnenie diela,
- iii) o zásahu do práva na označenie svojho diela menom, resp. pseudonymom,
- iv) o zásahu do práva k ochrannej známke s dobrým menom,
- v) o porušení konkrétneho ustanovenia licenčnej zmluvy k ochrannej známke,
- vi) o zásahu do práva na pôvodcovstvo patentu a pod.

Na základe **nároku na uznanie vzťahu k právam duševného vlastníctva** sa možno domáhať napríklad výroku:

- i) o uznaní pôvodcovstva k patentu,
- ii) o uznaní zhotoviteľstva určitej databázy *sui generis*,
- iii) o uznaní autorstva výkonného umelca k jeho umeleckému výkonu,
- iv) o uznaní autorstva k určitému dielu a pod.

Posledne uvádzaná forma uznávacieho nároku je výslovne upravená v autorských zákonoch Slovenskej a Českej republiky³¹. Doktrinálne však bol tento

³¹ Tak napríklad uznávací nárok je upravený v súvislosti s autorskoprávnym deliktom (§ 40 odst. 1 písm. a) českého AZ, § 56 odst. 1 písm. a) slovenského AZ), kde autorský zákon výslovne umožňuje domáhať sa určenia svojho autorstva. Aj v autorskom práve si je možné predstaviť iné formy výkonu uznávacieho nároku ako je len určenie autorstva. Takýmto by mohol byť napríklad výrok súdu o tom, že určitým konaním došlo k zásahu do určitého majetkového alebo osobnostného práva autora, alebo že medzi dvoma dielami dochádza k nebezpečenstvu zámieny (§ 61 slovenského AZ, § 45 českého AZ).

nárok odvodzovaný už skôr³². Na základe **nároku na uznanie iných skutkových okolností** sa možno v spore domáhať napríklad súdneho výroku:

- i) o uznaní, že určitá databáza je predmetom ochrany databázového práva *sui generis*,
- ii) o uznaní, že určité technické riešenie spadá do rozsahu patentových nárokov majiteľa patentu,
- iii) o uznaní, že určité dielo spĺňa pojmové znaky autorského diela,
- iv) o uznaní, že ochranná známka požíva dobré meno,
- v) o uznaní, že existuje pravdepodobnosť zámeny medzi označením a ochrannou známkou a pod.

Pripomeňme si však, že sa jedná o zodpovednostné nároky, čo znamená, že **vznikajú až protiprávnym porušením alebo ohrozením** absolútneho alebo relatívneho práva. **Bez takéhoto zásahu do práva ich nemožno uplatniť na súde**, pretože jednak vôbec nevznikli (žalobca by nebol aktívne legitimovaný podľa hmotného práva) a taktiež niet pasívne legitimovanej osoby (zodpovedného subjektu). V takomto prípade sa možno uznávacích výrokov, ktorých výsledkom je určenie, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je (teda nie všetkých), domáhať aj na základe určovacej žaloby podľa § 80 písm. c), samozrejme za podmienky, že bude žalobcom osvedčený právny záujem.

No a na záver uveďme, že uznávací nárok možno v konkrétnom prípade použiť aj ako **formu ochrany pred difamačnými účinkami „šikanózných“ žalôb**³³. Uznávací nárok by bolo možné uplatniť vzájomnou žalobou ako formu ochrany proti zásahu do dobrého mena právnickej osoby (§ 19b ObčZ), resp. osobnosti fyzickej osoby (§ 11 ObčZ).

³² TELEČ, I.: *Autorský zákon komentár*. Praha, C. H. Beck 1997.

³³ *Porovnaj* s prípadom kedy dôjde k zásahu do dobrej povesti právnickej osoby v súvislosti s podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu voči dlžníkovi (napr. Rozsudok Vrchného súdu v Prahe z dňa 13. septembra 2005, sp. zn. 105/2005).